

Sygn. akt VU 5579/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Beata Łapińska

Protokolant st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 9 czerwca 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z wniosku W. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do emerytury górniczej

na skutek odwołania W. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 18 grudnia 2013 r. sygn. (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VU 5579/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 grudnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił wnioskodawcy W. S. przyznania prawa do emerytury górniczej wskazując, że nie spełnił on warunków do jej uzyskania. Organ rentowy stwierdził, że wnioskodawca udowodnił jedynie 16 lat, 10 miesięcy i 10 dni pracy górniczej. Wnioskodawcy nie zaliczono do pracy górniczej okresów: od 26 marca 1982 roku do 30 listopada 1982 roku, od 1 września 1995 roku do 16 listopada 2006 roku, gdyż stanowiska robotnik niewykwalifikowany i kierowca-mechanik nie figurują w załącznikach (...) i 3 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty. Ponadto do pracy górniczej nie został wliczony okres od 17 listopada 2006 roku na stanowisku kierowcy-operatora samochodowego sprzętu technicznego na odkrywce, ponieważ o uznaniu danej pracy za pracę górniczą przesądzą obowiązki faktyczne wykonywane przez pracownika, a nie treść umowy o pracę.

Powyzszą decyzję zaskarżył pełnomocnik wnioskodawcy w dniu 24 lutego 2014 roku, wnosząc o jej zmianę i przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury górniczej. W uzasadnieniu odwołania podniósł, że wnioskodawca w okresie od 26 marca 1982 roku do 30 listopada 1982 roku, kiedy był zatrudniony na stanowisku robotnika niewykwalifikowanego, wykonywał faktycznie prace górnika kopalni odkrywkowej wskazane w Dziale III, pkt 1 załącznika nr 3 do ww. rozporządzenia. W okresach od 1 września 1995 roku do 16 listopada 2006 roku i od 17 listopada 2006 roku do nadal

wnioskodawca wykonywał natomiast prace górnicze na stanowisku kierowcy-operatora samochodowego sprzętu technicznego na odkrywce wskazane w załączniku (...), poz. 6 do ww. rozporządzenia.

ZUS wnosił o oddalenie odwołania.

Postanowieniem z dnia 5 maja 2014 roku w sprawie VIII U 410/14 Sąd Okręgowy w Gliwicach stwierdził swoją niewłaściwość i przekazał ją do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Piotrkowie Tryb. – Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zgodnie z właściwością miejscową i rzeczową.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił co następuje:

W. S., urodzony w dniu (...), wystąpił w dniu 16 października 2013 roku z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury górniczej. Wnioskodawca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

(dowód: wniosek o emeryturę k. 2-5 w aktach ZUS)

Niekwestionowany przez ZUS okres pracy górniczej wnioskodawcy wynosi łącznie 16 lat, 10 miesięcy i 10 dni.

(okoliczność niesporna)

Od dnia 26 marca 1982 roku do chwili obecnej W. S. jest zatrudniony w (...) w R., obecnie (...) S.A. Oddział (...) z siedzibą w R..

(dowód: świadectwo wykonywania pracy górniczej k. 8 w aktach ZUS)

W umowach o pracę z dnia 26 marca 1982 roku i 9 kwietnia 1982 roku oraz angażach wystawianych wnioskodawcy pracodawca wskazywał, że pracował on na następujących stanowiskach:

- od 25 marca 1982 roku do 30 listopada 1982 roku jako robotnik niewykwalifikowany;
- od 1 grudnia 1982 roku do 30 listopada 1985 roku jako górnik eksploatacji taśmociągu;
- od 1 grudnia 1985 roku do 30 września 1987 roku jako konserwator tras przenośnikowych;
- od 1 października 1987 roku do 31 maja 1989 roku jako konserwator tras przenośników;
- od 1 czerwca 1989 roku do 30 listopada 1991 roku jako górnik eksploatacji przenośników;
- od 1 grudnia 1991 roku do 31 sierpnia 1995 roku jako górnik eksploatacji taśmociągu;
- od 1 września 1995 roku do 16 listopada 2006 roku jako kierowca-mechanik;
- od 17 listopada 2006 roku do nadal jako kierowca-operator samochodowego sprzętu technicznego na odkrywce.

(dowód: umowy o pracę z dnia 26 marca 1982 roku k. 1 i 9 kwietnia 1982 roku k. 5, angaże k. 6, 7, 10, 11, 15, 17, 22, 25, 26, 31, 34, 36, 37, 40, 49, 54m 62, 66, 68, 69 73, 76, 77, 81, 85, 87, 91 część B w aktach osobowych wnioskodawcy)

Powołana przez pracodawcę wnioskodawcy Komisja Weryfikacyjna na posiedzeniach w dniach 25 czerwca 2009 roku, 22 lutego 2010 roku i 24 lutego 2010 roku ustaliła, że wnioskodawca:

- w okresie od 26 marca 1982 roku do 30 września 1987 roku pracował na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej, tj. na stanowisku wymienionym w załączniku Nr 3, Dziale III, pkt 1 rozporządzenia;
- w okresie od 1 października 1987 roku do 31 sierpnia 1995 roku pracował na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej, tj. na stanowisku wymienionym w załączniku Nr 3, Dziale III, pkt 1 rozporządzenia;

- w okresie od 1 września 1995 roku do 10 stycznia 2007 roku na stanowisku kierowcy – operatora samochodowego sprzętu technicznego na odkrywce, tj. na stanowisku wymienionym w poz. 6, załącznika nr 2 do rozporządzenia.

(dowód: protokoły z posiedzenia Komisji Weryfikacyjnej k. 9-10, 11-12, 30 w aktach ZUS)

W dniu 4 października 2013 roku pracodawca wystawił wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy górniczej, w którym wskazał, że w okresie zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał on pracę górniczą:

- od 26 marca 1982 roku do 31 sierpnia 1995 roku na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej, wymienionym w załączniku nr 3, poz. 1 rozporządzenia (...) z dnia 23 grudnia 1994 roku;

- od 1 września 1995 roku do nadal na stanowisku kierowcy – operatora samochodowego sprzętu technicznego na odkrywce, wymienionym w załączniku (...), poz. 6 rozporządzenia (...) z dnia 23 grudnia 1994 roku.

(dowód: świadectwo wykonywania pracy górniczej k. 8 w aktach ZUS)

W (...) B. wnioskodawca w okresie od 25 marca 1982 roku do 30 listopada 1982 roku mimo zapisu w angażach, że był zatrudniony na stanowisku robotnika niewykwalifikowanego, wykonywał faktycznie czynności górnika kopalni odkrywkowej. Do jego obowiązków w ww. okresie należało pilnowanie przenośnika taśmowego, aby nie został zasypany przez węgiel i pył węglowy, czyszczenie przenośnika i jego odkopywanie z węgla.

(dowód: zeznania świadka M. K. k. 53 odwrót, zeznania wnioskodawcy k. 54 w zw. z k. 41, 42 w aktach sprawy)

W okresie od 1 września 1995 roku do 16 listopada 2006 roku wnioskodawca pracował jako kierowca i jeździł samochodami marki (...), (...) i S. (...) (...) na odkrywce. Były to samochody ciężarowe. W osinobusie było 28 miejsc, a w innych samochodach 8 do 10 miejsc. Do obowiązków wnioskodawcy należało zawożenie brygady do wkopu, na zwałowisko, dowożenie sprzętu podręcznego pracownikom (np. kluczy, narzędzi dla mechaników, lin itp.). Wskazane wyżej obowiązki wnioskodawca wykonuje także od 17 listopada 2006 roku do chwili obecnej.

(dowód: zeznania świadków W. K. i S. S. k. 53 odwrót, zeznania wnioskodawcy k. 54 w zw. z k. 41, 42 w aktach sprawy)

Sąd Okręgowy ocenił i zważył co następuje :

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Przesłanki nabycia prawa do emerytury górniczej określa ustawa z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013r., poz. 1440 ze zm.), zwanej dalej ustawą. Zgodnie z art. 50 a ust. 1 ustawy górnicza emerytura przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) ukończył 55 lat życia;
- 2) ma okres pracy górniczej wynoszący łącznie z okresami pracy równorzędnej co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 10 lat pracy górniczej określonej w art. 50c ust. 1;
- 3) nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego albo złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Wiek emerytalny wymagany od pracowników: kobiet mających co najmniej 20 lat, a mężczyzn co najmniej 25 lat pracy górniczej i równorzędnej, w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1, wynosi 50 lat (art. 50 a ust. 2).

Przepis z art. 50b ustawy stanowi, że przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej uwzględnia się okresy pracy górniczej i pracy równorzędnej z pracą górniczą, będące okresami składkowymi lub nieskładkowymi w rozumieniu ustawy, z tym że okresy pracy górniczej i pracy równorzędnej z pracą górniczą uwzględnia się, jeżeli praca ta wykonywana była co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy. Z kolei w myśl art. 50 c ust. 1 pkt 4 ustawy za pracę górniczą uważa się zatrudnienie na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, a także w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego, na stanowiskach określonych w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki i ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa.

Rozporządzeniem, o którym mowa wyżej, jest rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz. U. z 1995r., nr 2, poz. 8), zwane dalej rozporządzeniem. Zachowało ono moc na podstawie art. 194 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim jego przepisy nie są sprzeczne z przepisami tej ustawy.

Nie powinno budzić wątpliwości, iż oceniając, czy ubezpieczony wykonywał prace górniczą, nie można skupiać się wyłącznie na nazwie zajmowanego przez niego stanowiska pracy, ale należy badać, jakie czynności wykonywał on w okresie, który poddawany jest badaniu. Tym samym nie ma jednak również decydującego znaczenia dokonana przez pracodawcę kwalifikacja zajmowanego przez konkretnego pracownika stanowiska, jak i ewentualna zmiana tej kwalifikacji na podstawie protokołu komisji weryfikacyjnej. O uznaniu pracy za pracę górniczą w rozumieniu omawianych przepisów nie decyduje bowiem treść wymienionych dokumentów, ale charakter czynności faktycznie wykonywanych przez pracownika (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 marca 1998 roku, II UKN 570/97, OSNAPiUS 1999/6/213, z dnia 22 marca 2001 roku, II UKN 263/00, OSNAPiUS 2002/22/553).

Jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 kwietnia 2010 roku (I UK 339/09, LEX nr 607444), zasady nabywania prawa do emerytur górniczych odbiegają od zasad obowiązujących powszechnie, co wynika z charakteru pracy górniczej, angażującej we wzmożonym stopniu siły fizyczne i psychiczne zatrudnionych. Z tego powodu ustalając ogólne zasady nabywania prawa do górniczej emerytury ustawodawca z jednej strony uznał, że do zaliczenia pracy górniczej do okresu, od którego zależy nabycie prawa do emerytury wystarczające jest, jeżeli praca ta była wykonywana co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy (przytoczony art. 50b ustawy), z drugiej natomiast - uznał za pracę na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego tylko zatrudnienie łączące się z wykonywaniem czynności o określonym charakterze i na wyszczególnionych w rozporządzeniu stanowiskach pracy. Jest to w pełni uzasadnione, jeśli uwzględni się, że charakter zatrudnienia na odkrywce. Z uwagi na warunki jego wykonywania i stopień bezpieczeństwa, wpływające na obciążenie fizyczne i psychiczne, nie może równać się ona z charakterem zatrudnienia pod ziemią. Dlatego też przepisy normujące zasady nabywania prawa do emerytury górniczej muszą być wykładane ściśle, przede wszystkim przy uwzględnieniu ich wykładni gramatycznej, zaś dla oceny charakteru pracy górniczej nie mogą mieć decydującego znaczenia ani zakładowe wykazy stanowisk, ani protokoły komisji weryfikacyjnej kwalifikujące określone zatrudnienie jako pracę górniczą. Z brzmienia cytowanego art. 50c ust. 1 pkt 4 omawianej ustawy wynika bowiem, że w jego rozumieniu pracą górniczą jest wyłącznie zatrudnienie przy pracach bezpośrednio łączących się z procesami związanymi z wydobywaniem kopalni, polegającymi na pozyskiwaniu złóż siarki i węgla brunatnego na odkrywce, a zatem zatrudnienie przy pracach ściśle górniczych, do których zaliczono roboty górnicze przy urabianiu i ładowaniu (w tym strzałowe i odwadniające), roboty transportowe przy przewozie nadkładu i złoża, miernicze oraz bieżące prace konserwacyjne utrzymujące sprawność techniczną agregatów i urządzeń wydobywczych. W konsekwencji, ani rozporządzenie wykonawcze, ani tym bardziej wewnętrzne zarządzenia pracodawcy nie mogą przyznawać ubezpieczonym większych uprawnień niż uczynił to ustawodawca.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że o uznaniu zatrudnienia jako pracy górniczej nie przesądza nazwa stanowiska, użyta w wydanym przez pracodawcę świadectwie wykonywania pracy górniczej, odpowiadająca nomenklaturze zawartej w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, lecz pozytywna weryfikacja dokumentu pod kątem zgodności rzeczywiście wykonywanej przez pracownika pracy z ustawowymi wymaganiami (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2010 roku, I UK 30/10, LEX nr 590314).

W niniejszej sprawie organ rentowy stwierdził, że wnioskodawca, który w dniu (...) roku ukończył 50 lat, udokumentował okres pracy górniczej i równorzędnej w ilości 16 lat, 10 miesięcy i 10 dni. Tymczasem dla nabycia prawa do emerytury górniczej wnioskodawca powinien wykazać co najmniej 25 lat pracy górniczej i równorzędnej, w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1 (art. 50 a ust. 2).

W ocenie Sądu spośród okresów wskazanych przez wnioskodawcę zaliczeniu do pracy w warunkach szczególnych może podlegać jedynie okres od 25 marca 1982 roku do 30 listopada 1982 roku.

W okresie tym, jak wynika z zeznań świadków i wnioskodawcy, W. S., mimo zapisu w umowach o pracę i angażach, że był zatrudniony na stanowisku robotnika niewykwalifikowanego, wykonywał faktycznie czynności górnika kopalni odkrywkowej, a więc prace na stanowisku wymienionym w załączniku nr 3, Dziale III, pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty. Do obowiązków w ww. okresie należało pilnowanie przenośnika taśmowego, aby nie został zasypany przez węgiel i pył węglowy, czyszczenie przenośnika i jego odkopywanie z węgla. Wykonywanie przez wnioskodawcę na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej potwierdził pracodawca w wystawionym wnioskodawcy świadectwie pracy górniczej.

Zaliczenie do pracy górniczej okresu od 25 marca 1982 roku do 30 listopada 1982 roku jest jednakże niewystarczające dla przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury górniczej.

Tylko bowiem zaliczenie do pracy górniczej okresu od 1 września 1995 roku do nadal warunkowałoby przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury górniczej.

Organ rentowy stwierdził, że wnioskodawca nie wykonywał takiej pracy w tymże okresie, ponieważ stanowisko kierowca – mechanik, które zajmował on do dnia 16 listopada 2006 roku nie figuruje w załączniku nr 2 lub 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty. Odmówił również uwzględnienia okresu od 17 listopada 2006 roku do nadal na stanowisku kierowcy – operatora samochodowego sprzętu technicznego na odkrywce z uwagi na rodzaj wykonywanych przez wnioskodawcę czynności. Natomiast wnioskodawca twierdził, że jego praca w okresach od 1 września 1995 roku do 16 listopada 2006 roku oraz od 17 listopada 2006 roku do nadal to praca, która figuruje w załączniku nr 2 pod poz. 6 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty.

Z ustaleń Sądu Okręgowego poczynionych na podstawie zeznań świadków W. K. i S. S. oraz zeznań wnioskodawcy wynika, jakie czynności wykonywał wnioskodawca od dnia 1 września 1995 roku. W okresie tym wnioskodawca pracował i pracuje nadal jako kierowca i jeździł samochodami marki (...), (...) i S. (...) ((...)) na odkrywce. Były to samochody ciężarowe i terenowe. W osinobusie było 28 miejsc, a w innych samochodach 8 do 10 miejsc. Do obowiązków wnioskodawcy należało zawożenie brygady do wkopu, na zwałowisko, dowożenie sprzętu podręcznego pracownikom (np. kluczy, narzędzi dla mechaników, lin itp.). Jeździł przy tym różnymi samochodami przystosowanymi do jazdy na terenie odkrywki.

Z ustaleń tych wynika więc, że kierowane przez ubezpieczonego pojazdy nie służyły do wykonywania wymienionych w art. 50c ust. 1 pkt 4 prac przy urabianiu, ładowaniu oraz przewożeniu nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie

miernictwa górniczego bądź przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, lecz wyłącznie do przewozu osób i drobnego sprzętu oraz narzędzi na odkrywcę.

Nie powinno przy tym budzić wątpliwości, iż pojęcie operatora wskazane pod poz. 6 załącznika (...) ww. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej zakłada wymóg nie transportowania, ale obsługiwania sprzętu pomocniczego i technologicznego. Transport wymieniony jest jedynie w poz. 6, w której wymieniono kierowcę – operatora samochodowego sprzętu technicznego, a zatem osobę, która łączy obowiązki sprzętu i jego operatora. Kierowca zaś jakiegokolwiek pojazdu, obojętnie, czy samochodu, czy ciągnika nie jest w omawianym załączniku w ogóle wymieniony, a zatem praca na stanowisku kierowcy nie może zostać uznana za pracę górniczą (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2010 roku, I UK 337/09, z dnia 12 maja 2010 roku, I UK 30/10, z dnia 16 marca 2011 roku i dnia 16 marca 2011 roku, L., wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 sierpnia 2012 roku, III A Ua (...), LEX nr 1236536).

Z tych też względów uznać należy, że organ rentowy zasadnie zakwestionował wystawione wnioskodawcy przez pracodawcę świadectwo pracy górniczej w zakresie, w którym pracodawca uznał, że jest pracą górniczą praca wykonywana przez wnioskodawcę od dnia 1 września 1995 roku.

Mając na uwadze powyższe, uznać należy, że wnioskodawca nie wykazał w niniejszym procesie wszystkich przesłanek przyznania prawa do emerytury górniczej.

I dlatego, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł, jak w wyroku.